

VIL HA NY FORSKNING OM NAZI-OPPGJØRET

Aktører. Historieprofessor Ole Kristian Grimnes fyrer av en kraftig salve om vurderingen av rettsoppgjøret mot NS-folk etter krigen. – De som har skrevet om rettsoppgjøret, var aktører under oppgjøret, slik som Johs. Andenæs, sier Grimnes. Han synes det er på tide at vi ser på oppgjøret med nye øyne.

Side 12

Historieprofessor: - Bør se på rettsoppgjøret på nytt

*Alt. m.
4/9 01*

– Jeg synes absolutt det er på tide at forskere tar for seg rettsoppgjøret etter krigen på nytt, mener historie-professor Ole Kristian Grimnes.

ARNT FOLGERØ, NTB

Dette sier han i forbindelse med advokat Finn Thrana's bok om Nasjonal Samlings regjering og politikk under krigen.

Grimnes understreker at det da vil være viktig at både juridisk og historisk ekspertise blir med.

– De som har skrevet om rettsoppgjøret, var aktører under oppgjøret, slik som Johs. Andenæs. Det ville være naturlig at vi fikk en historisk gjennomgang av rettsoppgjøret når aktørene faller fra, sier Ole Kristian Grimnes. Finn Thrana var regjeringssekretær under Vidkun Quislings regjering i

perioden 1942 til 1944, og sonet etter krigen dom for landssvik. Forfatteren mener det ble lagt hindringer i veien for landssvikdømte til å ytre seg om krigsårene. Bøker som ble skrevet av landssvikdømte, måtte utgis på egne forlag, og de fikk liten utbredelse utenom miljøene til meningsfellene i det tidligere Nasjonal Samling (NS).

Dansk studie

«Flere tidligere medlemmer av Nasjonal Samling, som hadde greid å få utgitt skrifter der de angrep Rettsoppgjøret, ble stilt for domstolene og ble dømt for injurier», skriver Thrana i forordet til boken «Vi ville et land som var frelst og fritt».

Slike forhold førte til at ledende NS-folk avholdt seg fra å skrive om NS sin virksomhet under krigen, påpeker forfatteren i sin begrunnelse for hvorfor han har skrevet boken.

Ifølge Grimnes var det 10 prosent av befolkningen som ble berørt av rettsoppgjøret etter krigen. En vanlig kritikk har vært at for

mange passive NS-medlemmer ble tatt og dømt, mens krigsprofitorer gikk fri.

– I Danmark fikk vi for noen år siden en stor studie av rettsoppgjøret. Noe slikt burde vi få også i Norge, sier Grimnes.

– Ikke feilfritt

Jusprofessor Anders Brattholm avviser at det bør opprettes en offentlig kommisjon til å se på rettsoppgjøret på nytt. Men han er positiv til at forskere tar for seg materien og ser på saken med friske øyne. Brattholm er enig med konklusjonene i boken «Det vanskelige oppgjøret» av Johs. Andenæs om at rettsoppgjøret stort sett gikk greit for seg.

– Det var selvsagt ikke feilfritt eller fullkomment, men i hovedsak positivt, selv om det var enkeltdommer som kan diskuteres, og likeledes omfanget av oppgjøret, sier Brattholm.

Han skjønner også følelsen av urettferdighet hos frontkjempere som, uten å vite om Holocaust, ble dømt for å ha kriget for Tyskland mot kommunismen, når de

så hvordan Norges og Vest-Europas forhold til Sovjetunionen utviklet seg etter krigen.

– Jeg synes ikke boken gir noe særlig nytt, fra mitt ståsted som historiker. Det er ikke så mye å hente her bortsett fra at jeg blir påminnet om en del forhold, sier Grimnes.

Som eksempel trekker han frem NS sitt forsøk på å føre en selvstendighetslinje overfor Tyskland, at NS prøvde å få frigitt norsk fanger og at NS sto på de norske konsesjonslovene mot den tyske okkupasjonsmakten.

Forsvarsskrift

– Jeg oppfatter boken først og fremst som et forsvarsskrift fra en gammel NS'er som ønsker å gi en samlet oversikt over de fem okkupasjonsårene. Men Thrana prøver å bortforklare at NS-regimet var antisemittisk, og at det var NS-regjeringen som gjennomført utsendelsen av jødene, selv om det var tyskerne som sto bak aksjonen, sier Grimnes.